

ČEŠTINA

(Richard Jan Hons, únor 2023)

To, kde a komu se narodíme si nevybíráme. Prostě nás Bůh někam usadí, a my s tím nic moc nenaděláme. Přesně takové to je i s mateřským jazykem, protože jej jako děti postupně přebíráme z prostředí, do kterého jsme se narodili a které nás obklopuje. My, jako Češi máme štěstí, že naším rodným jazykem je čeština. Není jednoduchá. Patří do mezi slovanské jazyky a když nakoukneme do chytrých knih, tak se poučíme, že se vyvinula na konci 10. století z původní praslovanštiny. Centrum rozšíření tohoto společného jazyka bylo někde na dnešní Ukrajině.

Čeština se vyznačuje komplikovaným způsobem skloňování a časování. Čítá asi 300 000 slovních kořenů, s nimiž dovede mistrně zacházet. Na výrazové prostředky je tedy nesmírně bohatá, což jí umožňuje vyjadřovat nejjemnější nuance. S tím souvisí, že ani pravopis není úplně snadný. Přes dlouhou školní docházku s ním řada lidí marně bojuje celý život. Abych nepřeháněl, dost z nás si pravopis osvojí na dobré úrovni. Těch, kteří jej zvládají na sto procent ale tak moc není.

V rámci Evropy patří čeština k nejbohatším, výrazově nejbarevnějším jazykům. Všude propagovaná angličtina je proti ní neandrtálsky primitivní, chudá, neschopná jednoduše vyjádřit jemné odstíny při popisu skutečností ani při abstraktních úvahách. Ostatně i před sousední němčinou máme v tomto ohledu značný náskok.

Výhoda komplikovaného, výrazově bohatého jazyka je v tom, že umožňuje se vyjadřovat a přemýšlet velice přesně, do hloubky, v detailních souvislostech, odlišovat jemné nuance a rozdíly. Uvědomme si, že v jazyku přemýšlíme, že jazyk je nástroj. Stejně tak jako pro uříznutí tenkého plátku cibule nebo pro jemnou řezbu do dřeva potřebujeme ostrý nůž, tak pro precizní vyjadřování a složitější myšlenkové pochody se neobejdeme bez bohatého jazyka. A čeština takovým jazykem je! Je to dar k nezaplacení a největší národní bohatství. Kam se hrabe pyšná angličtina. V tomhle ohledu patří čeština, ale i další slovanské jazyky mezi jazykovou šlechtu!

Můžeme si blahořečit, že snaha našich národních obrozenců padla na úrodnou půdu a že se čeština nestala přežívající okrajovou záležitostí, odsouzenou k zániku a dobrou tak leda pro plebs někde v zapadlých vesnicích, že se naopak rozvinula, rozkošatěla a stala plnoprávným partnerem němčiny v našich zemích. Spolu s tím se národní obrození přičinilo o zvýšení celkové vzdělanosti napříč všemi společenskými třídami.

Buďme tedy za češtinu rádi a chraňme si ji jako oko v hlavě! V dnešní době to je obzvlášť potřeba. Nebezpečí představuje šířící se esemeskového vyjadřování, anglikanismy, zjednodušování jazyka, ústup od psaní rukou, snižování slovní zásoby, úpadek porozumění delšímu textu atd. Můžeme vysledovat souvislost s přenecháním řady úkolů elektronickým strojům a s přenosem pozornosti od psaného a mluveného slova k pouhým obrazům, které jsou mluveným slovem pouze doplněné.

Bez schopnosti čtení, psaní, poslouchání a vyprávění to nepůjde! To jsou hodnoty, které bychom se měli pokusit předat dalším generacím v celé jejich šíři a bohatosti, jak jsme si je osvojili my sami. Jestli budou přijaty, to je již jiná otázka.

